

Viburnum lantana 'Mohican' habitus – Viburnum

Het geslacht *Viburnum* (deel II)

De telefoon in de auto rinkelt. Op het navigatiescherm zie ik een bekende naam. 'Hoi Willem, Jan hier.' (U kent hem mogelijk nog, mijn makker Willem, die al een aantal keren op het toneel van dit feuilleton verscheen.) Willem: 'JP, luister eens. Ik heb dat laatste verhaaltje van je over *Viburnum* met plezier gelezen. Komende winter gaan we hier het nodige groen renoveren. Ouwe meuk eruit en vervangen door gras, bomen en bloemheesters. Goed voor kijkgroen, soortenrijkdom en insecten. Die hebben het al lastig zat in Nederland! Nu zag ik die *Viburnums* in jouw verhaaltje en dat lijkt me wel wat.' JP: 'Prima plan, Willem. Er zijn heel veel verschillende makers in de *Viburnum*-clan die je prima kunt toepassen, allerlei groottes, bloemvormen en bloemkleuren, mooie vruchten, wintergroene makers, voor elke plek is wel een fraaie *Viburnum* beschikbaar.' Willem: 'Mooi man. In deel I staan al een paar mooie exemplaren. Wanneer komt deel II met de rest?' JP: 'In de volgende editie, Willem, je wordt op je wenken bediend.' Willem: 'Haha, dat ik dat nog mag meemaken, bediend worden door JP. Je wordt bedankt, vriend. Wanneer drinken we weer eens een glaasje limonade?' JP: 'Volgende week ben ik in de buurt; dan bel ik je.' Willem: 'Helemaal goed man. De mazzel, doe!'

Auteur: Jan P. Mauritz VRT

Kenmerken

De kenmerken van het geslacht staan beschreven in deel I van dit feuilleton in de vorige editie van Boomzorg. Het geslacht *Viburnum* is een complex geslacht met veel verschijningsvormen en morfologische verschillen. Zo zijn er dwergen en heel grote makers tot wel 7 à 8 m hoog, meestal met een koepelvormige kroon. In 1908 heeft de grootmeester Alfred Rehder het geslacht ingedeeld in secties. In de jaren daarna werd er nog een aantal

secties van gevonden species aan toegevoegd, waardoor het aantal secties opgelopen is tot elf stuks. Voor de overige morfologische kenmerken moet u even terug naar genoemd deel I.

Het sortiment

Deel I werd afgesloten met *Viburnum dilatatum* 'Erie'; uw schrijver pakt de draad weer op met:

Viburnum x 'Emerald Triumph'

Een Amerikaanse kruising van de University of Minnesota, waar plantenveredelaar Harold Pellett in 1994 deze species won uit een kruising tussen *Viburnum burejaeticum* x *Viburnum rhytidophylloides* 'Alleghany' en vervolgens in cultuur bracht. De heester wordt 2,5 tot 3 m hoog en breed en heeft een compacte spreidende kroonvorm. Het is een goed groeiende en rijk bloeiende species, met donker blauwgroen blad met een ietwat gegolfde

16 min. leestijd

en onregelmatig gezaagde bladrand. De bloem-schermen verschijnen in mei en zijn iets bollend, 7 tot 10 cm in doorsnede met crèmewitte bloempjes. De vruchten verschijnen na de bloei. Ze verkleuren van groen naar rood naar zwart en blijven aan de struik hangen tot diep in het najaar, de winter in. De species heeft een schitterend mooie geeloranje tot oranje-rode herfstkleur. Deze species is zeer droogteresistent en zeer winterhard.

Viburnum x 'Eskimo'

Zoals ook bij de vorige species wordt de nomenclatuur geweld aangedaan door geen soortnaam tussen de geslachtsnaam en de cv-naam te benoemen. Er zijn allerlei verklaringen om dit niet meer te doen, die door uw schrijver allemaal als gelegenhedsredeneringen worden betiteld. Ik wil er verder geen woorden meer aan besteden, alleen: niet goed en niet zoals de systematiek voorschrijft. Voor u, geachte lezers van het feuilleton, dan toch de verdieping. Deze species is een kruising tussen *Viburnum x carlcephalum* en *Viburnum utile*, waarvan de eerstgenoemde inderdaad ook weer een hybride is.

Uit dezelfde kruisouders is na de kruising in 1962 *Viburnum x 'Chesapeake'* ontstaan, en vervolgens werd in 1967 besloten het gewonnen zaad van de zelfbestuiving van deze planten uit te zaaien. De daaruit voortgekomen planten werden in 1982 onder de naam 'Eskimo' op de markt gebracht. Het is een zeer rijk bloeiende en compact groeiende species, die ca. 1,50 m hoog en 2 m breed wordt. Deze makker bloeit al op zeer jeugdige leeftijd zeer uitbundig; soms zijn de bloeiwijzen te zwaar voor de bloemstelen, waardoor deze gaan hangen.

De bladeren zijn elliptisch tot omgekeerd eivormig-elliptisch van vorm, 8 tot 10 cm lang en 3,5 cm

breed, leerachtig, glanzend groen en zeer karakteristiek voor deze cultivar. De bloemen verschijnen vanaf half april in een bolvormige bloeiwijze die wit van kleur is. De bloemen geuren niet. De vruchten zijn ca. 1 cm, rond, verkleurend van groen via rood naar zwart, en hangen aan de struik vanaf eind augustus tot diep in het najaar. Een zeer bijzondere makker en uitstekend toepasbaar in grote heestervakken of als solitair in een particuliere tuin.

Viburnum x farreri

Deze species is in China ontdekt door plantenzieker Reginald John Farrer in 1908 tijdens een zoekreis naar Tibet. Het is een van de bekendste winterbloeiende en geurende species binnen het geslacht. Net als bij *Viburnum x bodnantense*, waarvan deze species één van de kruisouders is, kan de bloeiwijze al in de late herfst verschijnen. Als de winterkoude te heftig wordt, stopt de bloei tijdelijk en start dan omstreeks half februari weer op. Het is een vrij smal opgaande bladverliezende heester, tot ca. 3 m hoog en vrij compact van habitus. De jonge twijgen zijn glad, roodbruin van kleur en kaal. Op oudere leeftijd krijgen de twijgen en takken een afschilferende bast. Het blad is elliptisch tot omgekeerd eirond-elliptisch, 4 tot 8 cm lang en 3 tot 3,5 cm breed, met een spitse top, een fijn gezaagde bladrand en behaarde bladnerven aan de onderzijde, en glanzend donkergroen van kleur, aan de onderzijde lichter groen. Bij kneuzing komt er een onaangename geur vrij die lang aan de handen blijft hangen, ook na het wassen. De bloeiwijze bestaat uit compacte pluimen, 3,5 tot 4 cm lang, met afzonderlijke bloempjes die roze tot lichtroze van kleur zijn en heerlijk geuren. De bloeitijd is vanaf eind oktober tot half januari. De besvormige vruchten rijpen in juli, hebben een doorsnede van 1 cm en verkleuren van rood naar zwart.

Van deze soort *Viburnum* zijn verschillende klonen

Binnen de systematische indeling van het *Regnum Vegetabile* – het Plantenrijk – behoort het geslacht *Viburnum* tot de orde van de *Dipsacales* en daarbinnen tot de familie van de *Caprifoliaceae**, de kamperfoeliefamilie.

Caprifoliaceae is een grote familie met meer dan 860 soorten, verdeeld over 42 geslachten, die voornamelijk voorkomen op het noordelijk halfrond. Er zijn er toch weer een paar tegen de draad in; die komen aan de andere kant van de evenaar voor, onder andere in het Andesgebergte in Zuid-Amerika. Het zijn voornamelijk klimplanten, lianen en struik- en kleine boomvormers. Het natuurlijk verspreidingsgebied van *Viburnum* is enorm en omvat de gehele aarde: van Noord-Amerika, Europa, de noordelijke kuststrook van Afrika, Klein-Azië en het Verre Oosten tot in Japan in de gematigde en subtropische klimaatzones en in Midden- en Zuid-Amerika, Indonesië, Nieuw-Guinea en Maleisië groeien de tropische species van het geslacht.

Het geslacht *Viburnum* telt 230 soorten, 125 hybriden en meer dan 240 cultivars.

Het geslacht kent zowel bladverliezende als wintergroene makkers.

SORTIMENT

Het geslacht *Viburnum* is een complex geslacht met **veel verschijningsvormen en morfologische verschillen**

Viburnum x 'Emerald Triumph'

Viburnum x 'Eskimo' bloem

Viburnum x farreri bloeiwijze

Viburnum x farreri 'December Dwarf' blad

in omloop, die óf minder bloeien óf een fletse bloemkleur hebben. Daarom is het verstandiger een van de vele cv's van deze mooie soort te gebruiken.

***Viburnum x farreri* 'December Dwarf'**

De cultivar is een selectie uit de cv 'Nanum', die rond 1937 geselecteerd werd door Cl. Elliott in Engeland. De selectie is ontstaan als een heksenbezem uit *V. x farreri*. Het is een fijn vertakt struikje, tot ca. 1 m hoog, met roodbruine twijgen en kleinere bladeren als de soort. De species bloeit niet of nauwelijks en is geen aanrader om toe te passen. Ik zet hem toch even op het podium, omdat een selectie ervan, de cv *Viburnum x farreri* 'December Dwarf' wel zeer rijk bloeit en dus wel aanbevelingswaardig is. Het is een minder vertakte versie van de ouder en hij lijkt sterk op *V. x farreri*, maar heeft een dwergvorm, alles is kleiner. De uiteindelijke hoogte wordt na vele jaren maximaal 1,20-1,30 m. Het blad is elliptisch tot omgekeerd eirond-elliptisch, 1,5 tot 4 cm lang en 1 tot 1,5 cm breed, met een spitse top, een fijn gezaagde bladrand en behaarde bladnerven aan de onderzijde, en glanzend donkergroen van kleur, aan de onderzijde lichter groen. De rijke bloei is in december en kan net als bij de soort even pauze houden als het hard vriest, om daarna weer verder te gaan. De heel kleine besjes verkleuren ook van rood naar zwart. Een prachtige kleine, bloeiende en geurende species, die helaas onbekend is bij het grote publiek van groenbeheerders en daarom weinig gekweekt wordt.

***Viburnum x farreri* 'Farrers Pink'**

Deze species is rond 1915 gevonden in China door William Purdon en Reginald Farrer en naar Engeland verstuurd. Vanwege de goede eigenschappen werd deze cultivar vegetatief vermeerderd en in cultuur gebracht onder de cv-naam 'Roseum'. In 1988 werd de naam gewijzigd en

werd de vinder door middel van de naamgeving beloond. De species is in bijna alles gelijk aan de soort, maar de bloeiwijze is door de vegetatieve vermeerdering gegarandeerd, veel beter en constanter van kleur en geur.

De bloemen verschijnen laat in maart als de bladontwikkeling al gaande is. In de knop is de bloem dieproze en na openen zachtroze van kleur. Een aanrader!

Vanuit de nomenclatuur gezien is dit de oerversie die door grootmeester Linnaeus tot geslachtsnaam werd verheven

***Viburnum x farreri* 'Fioretta'**

Deze species is een tussenmaat tussen de soort en de cv 'December Dwarf'. Hij groeit compacter en minder hoog dan de soort, tot ca. 2 à 2,5 m hoog, waarbij veel overige kenmerken zoals bladvorm en kleur als van de soort zijn. Bijzonder is de zeer rijke bloei, waarbij de bloemknoppen donkerroze zijn en de geopende bloemen lichtroze tot bijna wit. De grote bloemen verspreiden een aangename geur. De bloei komt vrij laat op gang, zo begin december, en heeft de plezierige eigenschap tijdelijk te stoppen bij zware vorst en daarna gewoon weer verder te gaan met mooi zijn.

***Viburnum x globosum* 'Jermyns Globe'**

Deze kruising tussen *Viburnum davidii* en *Viburnum calvum* is omstreeks 1960 ontstaan uit een spontane hybridisering op de wereldberoemde Hillier Nurseries in Winchester, Engeland. Het is een win-

tergroene species, tot 1,5 m hoog en 2,5 m breed. De bladeren zijn dik en leerachtig en lijken sterk op het blad van *Viburnum davidii*, maar dan kleiner, tot ca. 10 cm lang, en lichtergroen van kleur, met drie diepliggende nerven en een licht gegolfde bladrand. De bladstelen zijn opvallend donkerrood van kleur.

De bloeiwijze is een afgeplatte tuil (u weet nu precies wat dat is, toch?) met crèmewitte bloemen, die eind mei verschijnen en vervolgens tot diep in de herfst nog een aantal keren. De vruchten zijn ovaal van vorm en staalblauw tot blauwzwart van kleur. Deze species krijgt net als *Viburnum davidii* niet altijd vruchten, en lijkt daarom manlijk te zijn en andere dan weer vrouwelijk. Het beste resultaat verkrijgt men als er een aantal makkers bij elkaar geplant wordt. De species verdraagt zware vorst slecht, dus wel op een wat luwe plek aanplanten en dan gewoon genieten van wat deze makker te bieden heeft.

***Viburnum grandiflorum* 'Snow White'**

De Nederlandse naam voor deze species is Himalaya *viburnum*, wat de vindplaats van de soort aangeeft. Deze species groeit in bergbossen op hellingen tot ca. 4000 m hoogte. De soort is ontdekt door de botanicus Nathaniel Wallich (1786-1854) – ja, dezelfde plantenzieker als van *Berberis wallichiana* en andere species die zijn naam als soortnaam dragen. De plant is in 1830 beschreven door de grootmeester Augustin de Candolle. Deze species is de andere kruisouder van *Viburnum x bodnantense*. De cv 'Snow White' is in 1950 door Donald Lowndes in Nepal gevonden en in cultuur gebracht; het wordt een grote opgaande bladverliezende species van 3,5 tot 4 m hoog. Het blad is smal elliptisch tot omgekeerd eirond-elliptisch, 4 tot 8 cm lang en 3 tot 3,5 cm breed, met een spitse top, een fijn gezaagde bladrand en diepliggende nerven die aan de onderzijde behaard zijn, en glanzend donkergroen van kleur, aan de onder-

zijde lichter groen. De herfstkleur van deze species is fraai geeloranje tot oranje-rood.

De bloemknoppen zijn donkerroze; bij uitloop zijn de grote bloemen zuiverwit en heerlijk geurend. De bloemen behoren tot de grootste binnen het geslacht en trekken veel insecten aan. De bloei-periode verloopt van eind november tot ver in maart, ook weer met een mogelijke bloeistop bij strenge vorst.

***Viburnum x hillieri* 'Winton'**

Een kruising tussen twee Chinese soorten, *Viburnum erubescens* x *Viburnum henryi*, die geselecteerd en in cultuur gebracht is door Hillier Nurseries in 1950 onder de cv-naam 'Winton'. Het is een half-wintergroene, breed spreidende species, tot 1,5 m hoog en 3 m breed, met smal ovaal, dof donkergroen blad dat bij uitlopen bronskleurig is. De bladrand is fijn gezaagd. De bloemen staan in brede pluimen, tot 7 à 8 cm lang, met crèmewitte bloemen die aangenaam ruiken. De vruchten zijn rond, tot 1 cm in doorsnede en rood verkleurend naar zwart.

Viburnum x 'Huron'

Wederom een bastaard, deze keer uit *Viburnum japonicum* x *Viburnum lobophyllum*. Een half-wintergroene species, in 1987 ontstaan uit een kruising in het National Arboretum in Washington. Het is een zeer compacte en dicht vertakte, spreidende species, ca. 2,5 m hoog en 3 m breed. De grote bladeren zijn dofgroen van kleur, elliptisch tot omgekeerd eirond elliptisch, 10 tot wel 25 cm lang en 5 tot 15 cm breed, met een toegespitste top. De bladrand is vanaf het derde deel naar boven gezaagd en naar onderen gaafrandig. De bloemen staan in grote tuilen, tot 16 cm lengte, met grote witte bloemen die begin mei verschijnen en tot in juli-augustus doorbloeien. De vruchten verschijnen in oktober, zijn rond en verkleuren van donkerrood naar zwart. Een zeer goede en bruikbare makker,

Viburnum x hillieri 'Winton' bloeiwijze

die 'Huron', die ook nog eens een fraaie herfstkleur heeft.

Viburnum lantana

Vanuit de nomenclatuur gezien is dit de oerversie die door grootmeester Linnaeus tot geslachtsnaam werd verheven. De species heeft een natuurlijk verspreidingsgebied in Midden- en Zuid-Europa, Klein-Azië en Noord-Afrika en heeft de 'fantastische' Nederlandse naam 'wollige sneeuwbal' (goed dat uw schrijver niet zojuist heeft gegeten). Het is een bladverliezende, breed opgaande struik, tot ca. 5 m hoog, met een wat warrige kroon en grijsbruine tot roodbruine twijgen, dicht bezet met schorsschubben. Het blad is ovaal tot eirond, 6 tot 15 cm lang, met een toegespitste top en een hartvormige bladvoet. De bladrand is fijn gezaagd; de bovenzijde is dofgroen en lichtbehaard, de bladonderzijde lichtergroen en dicht behaard. De bloeiwijze verschijnt in april/mei, gaat door tot eind juni en bestaat uit een afgeplatte tuil met een diameter tot 10 cm met roomwitte bloempjes, die ook zwak geuren. De vruchten zijn langwerpig en 1 cm lang. Ook hier is weer sprake van verkleuring van rood naar zwart. Deze species beschikt over zeer plezierige eigenschappen en is dus bij uitstek geschikt om te kruisen met andere soorten, waardoor ook weer goede hybriden ontstaan. De belangrijkste kruising met *Viburnum rhytidophyllum* komt later nog op dit podium, maar hier is de naam vast: *Viburnum x rhytidophylloides*.

Van de species *lantana* zijn verschillende cv's geselecteerd; deze worden vegetatief vermeerderd om de gewenste eigenschappen te behouden. Er is ook een aantal cv's die niet of nauwelijks een toevoeging aan het sortiment leveren; het advies van uw schrijver is dan ook: opstoken!

***Viburnum lantana* 'Aureum'**

Een oude Duitse selectie van de wereldbekende

SORTIMENT

Späth Baumschulen uit 1921. Dit was eens de grootste boomkwekerij van Europa, met ruim 2500 ha in de omgeving van Berlijn. Deze schitterende kwekerij is als gevolg van de Tweede Wereldoorlog ten onder gegaan toen het overgrote deel van de kwekerij in Oost-Duitse handen viel en naar de filistijnen is gegaan. Jammer!

Deze makker heeft alle morfologische kenmerken van de soort, met uitzondering van de zeer opvallend gele bladkleur, die in het voorjaar echt goudgeel is en in de loop van de zomer naar geelgroen verkleurt. Het lijkt dan alsof de species een gebrek heeft, maar dat is echt niet zo. De species heeft ook weer een goudgele herfstkleur en de rode en later zwarte bessen contrasteren prachtig met de gele achtergrond. De plant is als vakbeplanting toe te passen als een sterk contrast met de omgeving gewenst is, of als solitaire heester in een particuliere tuin of daktuin. Een aanrader!

***Viburnum lantana* 'Mohican'**

Een Amerikaanse selectie uit 1956 van plantenkruiser D.R. Egolf van het National Arboretum in Washington DC.

Hij selecteerde de species uit zaailingen die uit Polen afkomstig waren. Deze species groeit meer gedrongen dan de soort en wordt uiteindelijk 2 tot 2,5 meter hoog en ook breed. Het blad is eirond, 6 tot 15 cm lang, met een toegespitste top en een hartvormige bladvoet. De bladrand is fijn gezaagd; de bovenzijde is dofgroen en lichtbehaard en de bladonderzijde lichtergroen en dicht behaard. De zeer rijke bloeiwijze verschijnt in april/mei, gaat door tot eind juni en bestaat uit een afgeplatte tuil met een diameter tot 10 cm, met roomwitte bloempjes die ook matig sterk geuren. Daarna volgen vanaf half juli de vruchten; die zijn langwerpig en 1 cm lang. De verkleuring van oranje-rood duurt weken; na half september verkleuren ze naar zwart.

'Mohican' is een fantastische species, superieur aan de soort, maar wordt helaas weinig gekweekt. Daarom voor deze geweldige species het onlangs in dit feuilleton ingevoerde *arbor-alert!*

Voor degenen die het gemist hebben, het volgende:

'Onbekend is onbemind' is inmiddels een gevleugelde uitspraak in dit feuilleton. Met een te grote regelmaat moet uw schrijver deze uitspraak bezigen, omdat veel soorten en verschijningsvormen van de aan u voorgestelde geslachten of neven en nichten van de hoofdpersoon helaas niet of nauwelijks bekend zijn bij een groot deel van de waarde lezers van dit feuilleton en de grote groep

Viburnum x 'Huron' blad en bloeiwijze

Viburnum opulus 'Anny's Magic Gold' bladeren

SORTIMENT

deren een stuk kleiner. De toepassingen van deze cultivar zijn legio, van solitair tot vakbeplantingen en alles wat daartussenin zit.

Viburnum opulus 'Roseum'

De bekendste en nog altijd zeer gewilde makker van Nederlandse makelij, deze in 1594 door Carolus Clusius in de Hortus van Leiden geselecteerde species. Deze cultivar is met alle kenmerken gelijk aan de soort, met uitzondering van de bloeiwijze. Deze is namelijk bolvormig in plaats van een afgeplatte tuil, en bestaat uit zuiver witte, steriele bloemen. Deze makker is bijzonder winterhard, waardoor hij ook goed toepasbaar is in de noordelijke gebieden van Europa en Noord-Amerika. Een bijzondere toepassing van deze *Viburnum* is de snijheesterteelt. De plant laat zich makkelijk dwingen om rond kerst te bloeien en dan als schitterende snijheester de feestdagen te verrijken.

Viburnum x 'Pragense'

Deze wintergroene makker is een kruising tussen *Viburnum rhytidophyllum* x *Viburnum utile*, die in 1955 bij toeval in een plantsoen in Praag werd ontdekt. De boom werd door Josef Vik beschreven en in 1959 als 'Pragense' in cultuur gebracht. De cultivar heeft een breed spreidende, opgaande habitus en wordt ca. 2,5 meter hoog en breed. De jonge twijgen zijn lang en dun en hangen onder het gewicht van de bladeren neerwaarts. Het blad lijkt sterk op dat van papa '*Rhytidophyllum*', maar is aanmerkelijk kleiner en langwerpiger elliptisch van vorm, 6 tot 10 cm lang, met omlaag gebogen bladranden. De bovenzijde van het blad is ruw en donkergroen van kleur; de onderzijde is grijsgroen en bezet met sterharen. De bloeiwijze bestaat uit half-bolvormige tuilen met een diameter van 8 tot 14 cm, met roze bloemknoppen en na uitlopen crèmewitte bloemen. De makker is steriel, dus komen er geen vruchten aan. Jammer.

Viburnum x rhytidophylloides

Deze Nederlandse selectie is een kruising tussen *Viburnum rhytidophyllum* x *Viburnum lantana*, die in 1925 in Utrecht ontdekt werd en in 1927 in cultuur gebracht door kwekerij Terra Nova in Aalsmeer als de cv 'Holland'.

Het is een half-wintergroene, forse, opgaande struik, tot 4 m hoog en breed, met ovaal tot breed ovaal langwerpige blad, tot 20 cm lang, aan de bovenzijde lichter groen dan papa *rhytidophyllum* en aan de onderzijde minder grijsgroen dan mama *lantana*. De nerven liggen diep in de bladschijf aan de bovenzijde. Het is licht behaard en aan de onderzijde dichtbehaard. De bladrand is fijn

daarbuiten. Dit alles tot grote droefenis van uw schrijver. Vandaar de introductie in dit feuilleton van het zogenaamde arbor-alert: de oproep aan zowel de dames en heren boombeheerders als aan boomkwekers om onbekende en toch prima presenterende en toepasbare species onder de aandacht te krijgen, op te nemen in kweekprogramma's etc. Dit alles om ze ook meer bekendheid te geven bij de Nederlandse bevolking en vooral toe te passen in de eigen werkomgeving of privétuin.

Dit alert moet echt gaan werken om de soortenrijkdom in plantsoenen, parken, op begraafplaatsen en in privétuinen te vergroten!

Gezien de beperkte omvang van de delen van het feuilleton, slaat uw schrijver een aantal soorten over waartussen nog wel goed toepasbare species zitten. Enige zelfstudie van het geslacht verdient derhalve aanbeveling.

Viburnum opulus

De Nederlandse naam voor deze makker is Gelderse roos. Deze heester komt voor in geheel Europa, Klein-Azië tot aan de Kaukasus en in Noord-Afrika. De species is ook in Nederland inheems; in het begin van onze jaartelling werden er door de Germanen magische krachten aan toegeschreven.

Het is een bladverliezende, breed opgaande species, tot 4 m hoog en 3 tot 4 m breed. De twijgen zijn lichtgrijs en kaal en de jonge twijgen zijn zeskantig. Het blad is rond, met meestal drie en soms vijf lobben, is 10 tot 12 cm lang en breed met een onregelmatig getande bladrand. De nerven liggen enigszins verdiept. De bovenzijde van het blad is heldergroen van kleur, met een lichtere onderzijde, aan een steel van 1,5 tot 2 cm lengte. Deze soort heeft een schitterende orangerode tot paarsrode herfstkleur. De bloeiwijze is een afgeplatte tuil met steriele randbloemen, 8 tot 10 cm in doorsnede, met vijf witte kroonbladeren en fertiele bekervor-

mige bloempjes in het hart van de tuil, met vier tot zes meeldraden die ver buiten de kelk steken. De steriele randbloemen zijn bestemd voor het aantrekken van insecten, verder niet, maar geven de bloemen een fraai cachet, zo tegen de groene bladeren.

De vruchten zijn ovaal, tot 1 cm lang, helderrood van kleur en tot in de winter aan de plant. Dat komt mede doordat deze vruchten een stof bevatten die de meeste vogels niet waarderen. Alleen wintergasten als de kramsvogel (*Turdus pilaris*) en de pestvogel (*Lanius garrulus*) eten de meestal bevroren vruchten wel.

Een nadeel van deze soort is dat deze ernstig te lijden kan hebben van ziekten en plagen zoals sneeuwballuis (*Apis viburni*), sneeuwbalhaantje (*Pyrrhalta viburni*) en echte meeldauw (*Microsphaera hedwigii*).

Viburnum opulus 'Anny's Magic Gold'

Een jonge selectie uit de botanische tuin van Lublin in Polen. Het is een species die kleiner blijft dan de soort, tot 2 meter hoog, met fraaie gele bladeren, die nauwelijks verbrandingsverschijnselen vertonen bij intense zon, zoals bij de cv 'Aureum' wel het geval is, zodat hij eigenlijk alleen op een schaduwrijke plaats geplant kan worden. Het blad loopt bronsgeel uit en verkleurt tijdens de zomer naar donkergeel. Wat overige kenmerken betreft, is het blad als de soort, evenals de bloeiwijze. Als de fraai rode vruchten verschijnen, geeft dit een schitterend contrast met het gele blad.

Viburnum opulus 'Compactum'

Een Nederlandse selectie van de oud-directeur van de plantsoendienst van Den Haag, de heer S.G.A. Doorenbos, die deze species selecteerde en in 1935 in cultuur bracht. Het is een schitterende dwergvorm van de soort, die in alle delen veel kleiner blijft en nauwelijks 1 m hoog wordt. Het is een zeer gezonde makker, die uitermate rijk bloeit en ook vruchten draagt. De bloemen en vruchten zijn wel als de soort, maar de takken, twijgen en bla-

Viburnum rhytidophyllum vruchten en blad

getand. De grote aantallen bloemen zitten in grote tuilen bijeen, zijn 10 tot zelfs 20 cm in doorsnede, met in mei crèmewitte bloemen. De vruchten zijn glimmend donkerrood, later rijpend naar zwart. Een opmerking die gemaakt moet worden bij deze species, is dat bepaalde mensen bij deze makker én bij papa *rhytidophyllum* last kunnen hebben van de loslatende beharing van de bladeren, die tot irritatie in de ogen en in de keel kan leiden. Daarom deze species niet te dicht bij scholen en winkelgebieden aanplanten.

***Viburnum x rhytidophyloides* 'Interduke'**

Een Nederlandse selectie van Darthuiser Boomkwekerijen in Leersum, die deze makker in 1971 in cultuur bracht.

Het is net als de soort een grote, breed opgaande struik, tot bijna 4 m hoog en breed. De bladeren zijn breed elliptisch van vorm en tot 20 cm lang, met een diep donkergroene bovenzijde en lichter groene onderzijde. De bloemschermen zijn groot met crèmewitte bloempjes; de species bloeit rijkelijk in mei-juni én ook in september-oktober. Twee keer bloeien betekent ook twee keer vruchten, en dat is vrij bijzonder.

De bladeren blijven zeer lang aan de plant zitten en in milde winters vallen ze niet eens af. Een prima species, dus.

Viburnum rhytidophyllum

Het natuurlijk verspreidingsgebied van deze schitterende species ligt in Midden- en West-China, waar de plant zo rond 1900 door W. Botting

Hemsley, de toenmalige curator van Kew Gardens, ontdekt werd, beschreven en in cultuur gebracht. Het is een wintergroene makker, breed opgaand tot 4 m hoogte en evenzo breed, met lichtbruine en later grijsbruine twijgen, bezet met sterharen. De bladeren zijn elliptisch tot smal langwerpig, 10 tot 25 cm lang en 6 tot 8 cm breed, rimpelig en glanzend donkergroen aan de bovenzijde, lichtergroen aan de onderzijde en dicht bezet met geelachtige sterharen. De nerven zijn diepliggend in de bladschijf; de bladrand is gaaf met een toegespitste top en een afgeronde bladvoet. De rijke bloeiwijze bestaat uit vlakke bloemtuilen, tot ruim 20 cm in doorsnede, met crèmewitte bloemen die verschijnen in mei-juni. In juli volgen de vruchten, langwerpig, 0,8 tot 1 cm lang, eerst helderrood en later zwart van kleur. Er zijn meerdere cv's van in omloop. Uw schrijver heeft er één uitgekozen, te weten:

***Viburnum rhytidophyllum* 'Green Trump'**

Weer een Nederlandse selectie, deze keer van boomkwekerij Ward van Teylingen in Boskoop, die deze species uit een partij zaailingen selecteerde in 1988 en onder genoemde naam in cultuur bracht. Naast een geweldig goede habitus en wat slanker dan de soort, is deze species wintergroen. Daarbij bloeit 'Green Trump' nog rijker dan de soort, zelfs tot twee keer toe. Dus ook weer twee keer vruchten; mooi toch? Dit is beslist een aanrader om toe te passen en kan als 'schaamgroen' prima dienstdoen om minder fraaie gebouwen en andere activiteiten te verhullen.

Uit puur lijfsbehoud moet uw schrijver de soorten *sargentii*, *setigerum*, *sieboldii* en *trilobatum* omwille van de grootte van dit deel van het feuilleton helaas overslaan. We eindigen met:

Viburnum tinus

Deze species is al eeuwen in cultuur. Iedereen kent deze plant wel van de tuinwarenhuizen, waar ze in allerlei verschijningsvormen te koop staan. Het is in ieder geval de bekendste wintergroene *Viburnum*. Het natuurlijk verspreidingsgebied van deze makker ligt rondom de Middellandse Zee en de gevalideerde beschrijving van de plant is van de grootmeester Linnaeus himself. Het is een wintergroene, breed spreidende en opgaande species, tot ca. 3 m hoog, met paarsgroene en later purperbruine twijgen. De bladeren zijn smal ovaal tot omgekeerd eirond en 3 tot 10 cm lang, met een matglanzende donkergroene kleur aan de bovenzijde en lichtergroen aan de onderzijde. De bladrand is gaaf en de bladtop en bladvoet zijn spits van vorm. De bloemen verschijnen in 5 tot 7

cm lange opstaande tuilen met crèmewitte geurende bloemen. De bloeiperiode is van oktober tot eind april. De vruchten zijn ovaal, tot 6 mm lang, donkerblauw en verkleurend naar zwart.

Er zijn tal van cv's van deze soort beschikbaar; uw schrijver heeft er weer een voor u geselecteerd.

***Viburnum tinus* 'Gwenllian'**

Een selectie van de Royal Botanic Gardens Kew, zoals deze schitterende botanische tuin in het Engelse Surrey officieel genaamd is. Het is een zeer rijk bloeiende, compacte species, die zo lang bloeit dat er tegelijkertijd bloemen en vruchten aan te zien zijn. De overige kenmerken zijn als de soort, maar er is een bijzondere selectie die in 1992 met het predicaat 'beste nieuwigheid van Plantarium' bekroond werd.

Afsluiting

Het geslacht *Viburnum* is een zeer waardevol en zeer groot geslacht, waarvan uw schrijver in twee delen slechts een beperkt aantal species aan u kon voorstellen. Dat laat onverlet dat dit geweldige geslacht veel te bieden heeft en voor elke plantlocatie wel meerdere species in de aanbieding heeft.

Groet,

DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-7642